

Asia: VN/4099/2024

Lausuntopyyntö: Työryhmämietintö hallituksen esitykseksi hankintalain, erityisalojen hankintalain sekä rikosrekisterilain 6 b §: n muuttamiseksi

Lausunnonantajan lausunto

Esityksen yleiset tavoitteet ja päämäärät

Mitä mieltä olette esityksen yleisistä tavoitteista ja päämääristä? Saavutetaanko esityksellä hallitusohjelman yleiset tavoitteet säästöistä ja kilpailun lisäämisestä?

Lempäälän Yrittäjät tukee lausunnossaan Suomen Yrittäjien lausuntoa. Lempäälän Yrittäjien mielestä esitys on pääpiirteissään kannatettava. Julkisilla hankinnoilla on keskeinen rooli eri alueiden elinvoiman edistämässä ja pk-yritysten osallistumismahdollisuuksia turvaaminen julkisissa hankinnoissa on kriittistä. Julkisten hankintojen kilpailun lisääminen edellyttää hankintayksiköiltä konkreettisia toimia, sillä pelkät lainsäädännön muutokset eivät riitä. Paikallisilla päätöksentekijöillä on merkittävä rooli siinä, tehdäänkö hankinnat inhouse-yhtiöiltä vai kilpailutetaanko ne avoimesti. Suorahankinnat inhouse-yhtiöille tehdään usein ilman riittävää taloudellista arviointia, ja koska ne eivät kuulu julkisuuslain piiriin, verovarojen käyttö jää osittain tarkastelun ulkopuolelle. Läpinäkyvyyden lisäämiseksi inhouse-yhtiöt tulisi saattaa julkisuuslain alaisiksi.

Hankintojen valmistelu

Hankintojen valmistelua koskevilla ehdotuksilla pyritään lisäämään hankintojen huolellista valmistelua, markkinakartoituksen käyttöä, sekä kilpailua julkisissa hankinnoissa. Tavoitteena on saada lisää tarjontaa ja säästöjä. Työryhmän mietinnössä ehdotetussa ratkaisussa on samanaikaisesti pyritty varmistamaan, että se on käytännön hankintatoimen näkökulmasta tarkoituksenmukainen.

-

- **Kuinka hyvin hankintalain 65, 75, 124 ja 125 §:iä koskeva esitys edistää markkinakartoituksen käyttöä ja hankinnan huolellista valmistelua?**

Markkinakartoituksen pakollisuus vasta yli 10 miljoonan euron hankinnoissa ei riitä parantamaan pk-yritysten osallistumismahdollisuuksia, vaan se on ulotettava koskemaan kaikkia hankintoja. On vaarana, että tietty euromääräinen kirjaus vaarantaa pk-yritysten osallistumismahdollisuudet ja rajaa pyritään kiertämään eri keinoin.

Markkinavuoropuhelujen kokonaisvaltainen hyödyntäminen lisää avoimuutta ja mahdollistaa entistä paremmin pk-yritysten osallistumisen.

Myös hankintojen osiin jakamisen vahvistamista on tärkeää. Verovaroin tehdyt hankinnat tulee jakaa sellaisiin osiin, jotta pienyritykset pääsevät niiden kilpailutuksiin osallistumaan.

Kuntasektorilla on havaittu tapauksia, joissa rakennusurakoita on tilattu yhtiöiltä poikkeuksellisen alhaisella tuntiveloituksella, esimerkiksi 20 €/h. Kun rakennustyöntekijän keskimääräinen tuntipalkka on noin 19 €/h ja työnantajan maksettavaksi tulevat lisäksi sivukulut, ei näin matalilla hinnoilla ole realistista tuottaa palveluja. Tämä osoittaa kilpailutuksen haasteita ja voi pahimmillaan edistää harmaan talouden lisääntymistä, jos hintataso ei vastaa toiminnan todellisia kustannuksia.

- **Ovatko esitetyt keinot sopivia näiden tavoitteiden saavuttamiseksi?**

Pk-yritysten osallistumisen vahvistamiseksi markkinakartoituksen tulisi olla pakollinen ja hankintojen osiin jakamista koskevia velvoitteita on tiukennettava. Myös kuntien työntekijöiden hankintaosaamista tulee kehittää.

Sidosyksiköiden käytön rajoittaminen

Mitä mieltä olette esityksessä ehdotetusta sidosyksiköiden vähimmäisomistusta koskevasta vaatimuksesta? Onko se mielestänne tarkoituksenmukainen ja toteuttamiskelpoinen?

Vähimmäisomistusta koskeva vaatimus on mielestämme sekä tarkoituksenmukainen että toteuttamiskelpoinen. Tämä vaatimus varmistaa, että sidosyksiköt ovat riittävällä tavalla sidoksissa hankintayksikköön, mikä estää keinotekoiset järjestelyt ja varmistaa, että sidosyksiköiden käyttö on läpinäkyvää ja oikeudenmukaista.

Mielestämme on myös perusteltua, että laissa on erikseen mainittu vähimmäisomistusvaatimuksen koskevan myös mahdollisia tytä- ja osakkuusyhtiöitä, jotta 10 prosentin vähimmäisomistusvaatimusta ei voida kiertää keinotekoisilla ketjuttamisilla.

Minkälaisia vaikutuksia esitetyllä sidosyksiköiden omistusosuuden vähimmäisvaatimuksella mielestänne on?

-

- **Jos sidosyksiköitä koskeva muutos toteutetaan esitetyllä tavalla, mitä toimenpiteitä ja niistä aiheutuvia kustannuksia muutos todennäköisesti aiheuttaisi edustamanne organisaation eri toimialojen kannalta ja yleisesti?**

Avoin kilpailutus lisäisi pk-yritysten osallistumismahdollisuuksia ja tarjoaisi kustannussäästöjä.

- **Mitä toimenpiteitä organisaationne aikoo sidosyksikön omistajana tehdä vähimmäisomistusrajaa koskevan sääntelyn seurauksena (esimerkiksi jatkuuko toiminta markkinaehtoisena, puretaanko yhtiö, pilkotaanko yhtiö, ryhdytäänkö muihin toimenpiteisiin?)**

-

- **Minkälaisia taloudellisia tai muita hyötyjä muutoksesta todennäköisesti seuraisi?**

Avoimen kilpailutuksen lisääminen sidosyksikköhankinnoissa parantaisi pk-yritysten mahdollisuuksia, tukisi talouskasvua ja vähentäisi kilpailuneutraliteettiongelmia.

Ovatko esitetyt sidosyksiköitä koskevat siirtymäajat mielestänne riittävät? Kuinka paljon aikaa muutoksiin tarvitaan?

Siirtymäaikoja on tarkasteltava yritysten valmiuden ja kyvyn perusteella vastata kasvavaan kysyntään. Tutkimukset osoittavat, että yritykset pystyvät laajentamaan toimintaansa, jos julkinen sektori ryhtyy hankkimaan tuotantoa yksityisiltä toimijoilta.

- **Mitä siirtymäaikaa vaativia toimenpiteitä sidosyksiköitä koskeva kirjaus aiheuttaisi?**

-

Mietinnön liitteinä olevissa eriävissä mielipiteissä on esitetty poikkeuksia sidosyksiköiden omistusosuusvaatimukseen. Tulisiko vaatimukseen säätää poikkeuksia? Minkälaiset poikkeukset olisivat tarkoituksenmukaisia?

Pk-yrityksille erityisen houkuttelevia ovat pienempien sidosyksiköiden tarjoamat palvelut, ja kilpailua voitaisiin tehokkaimmin vahvistaa varmistamalla niiden paremmat osallistumismahdollisuudet julkisissa hankinnoissa. Liikevaihtoon perustuva poikkeus voisi kuitenkin kaventaa pk-yritysten asemaa markkinoilla ja heikentää kilpailun edistämisen sekä julkisen talouden säästöjen toteutumista

Turvallisuus ja huoltovarmuus

Vastaako esitys turvallisuutta ja huoltovarmuutta koskeviin tarpeisiinne? Onko esitetty muutos riittävä keino varmistaa turvallisuuden toteutuminen hankinnan elinkaaren aikana ottaen huomioon EU-hankintadirektiivien reunaehdot, sekä muu turvallisuutta ja huoltovarmuutta koskeva sääntely?

Yksityisten yritysten ja julkisen sektorin välinen yhteistyö on keskeinen osa kansallista huoltovarmuutta, ja pk-yrityksillä on erityinen rooli tässä yhteistyössä.

Rikosrekisteriotteen pakollisuudesta luopuminen

Rikosrekisteriotteiden pakollisesta käytöstä luopumista koskevan ehdotuksen tavoitteena on sujuvoittaa hankintamenettelyjä ja vähentää hallinnollista taakkaa.

-

- Missä määrin muutos vaikuttaa hallinnolliseen taakkaan yhtäältä hankintayksiköiden ja toisaalta tarjoajien kannalta ja edistää näitä tavoitteita?

-

Hankintojen ilmoittaminen

Mitkä ovat näkemyksenne hankintojen ilmoittamista koskeviin muutoksiin? Lisäävätkö ehdotetut muutokset hankintojen avoimuutta tarkoituksenmukaisella tavalla?

Suorahankintojen ja sopimusmuutosten ilmoittamisvelvollisuuksiin liittyvät säännökset ovat epäjohtonmukaisia ja niitä tulee täsmentää, jotta markkinoilta saadaan tarvittavaa tietoa.

Muut huomiot

-

Rantala Jari
Lempäälän Yrittäjät